

автономії вищих навчальних закладів, роль держави не може полягати лише у реалізації контрольних-наглядових функцій за якістю освіти. Кореляція системи оплати праці науково-педагогічних працівників забезпечить достатній життєвий рівень, необхідний для розвитку та формування наукової еліти в Україні.

Бібліографічні посилання:

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. // Відомості Верховної Ради. — 2014. — № 37-38. — ст.2004.
2. Всемирная Декларация о высшем образовании для XXI века : подходы и практические меры // Альма матер. — 1999. — № 3. — С. 29-35.
3. Про Основні напрями реформування вищої освіти в Україні : Указ Президента України від 12.09.1995 року №832/95 (втратив чинність).
4. Довідник типових професійно-кваліфікаційних характеристик посад педагогічних кадрів ВНЗ. — К. : Соцінформ, 2002. — 110 с.
5. Савченко А. А. К проблеме реализации права на труд научно-педагогическими работниками высших учебных заведений Украины [Текст] / А. А. Савченко // Проблеми вдосконалення правового регулювання соціально-трудових відносин в Україні : матеріали науково-практичної конференції [м. Харків, 5-6 червня 2009 р.] / за. заг. ред. В. С. Венедіктова. — Х. : Харківський економіко-правовий університет, 2009. — 330 с.
6. Про затвердження Положення про атестацію наукових працівників : Постанова Кабінету Міністрів України від 13.08.1999 р. № 1475 // Офіційний вісник України. — 1999. — № 33. — Стор. 115.
7. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 13.12.1991 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1992. - №12. — Ст.165.
8. Про затвердження норм часу для планування і обліку навчальної роботи та переліків основних видів методичної, наукової й організаційної роботи педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів : Наказ МОН України від 07.08.2002 р. № 450 // Офіційний вісник України. — 2002. — № 35. — Ст.1655.

Юніна Марина Петрівна,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри цивільного права
та процесу Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

**СТРОКИ ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВА ВИМОГИ КРЕДИТОРІВ
СПАДКОДАВЦЯ**

До складу спадщини у відповідності із ст. 1218 Цивільного кодексу входять права та обов'язки спадкодавця, що не припинились внаслідок його смерті. Вказані права та обов'язки переходять до спадкоємців померлого як єдине ціле. Зокрема, це стосується обов'язку спадкоємця сплатити борги спадкодавця, які виникли за його життя і не припинились з його смертю. Саме цим і пояснюється існування таких особливих суб'єктів спадкових відносин як кредитори.

З метою забезпечення інтересів кредиторів та запобігання випадкам ухилення спадкоємців від виконання цивільно-правових обов'язків, що виникли з боргових зобов'язань за ч. 1 ст.1281 ЦК України спадкоємці зобов'язані повідомити кредитора спадкодавця про відкриття спадщини, якщо

їм відомо про його борги. Однак при цьому чинне законодавство не встановлює обов'язку спадкоємця з'ясувати наявність усіх боргів, які мав спадкоємець за життя, та всіх кредиторів, які мають право вимоги за такими боргами. Тобто спадкоємець, який прийняв спадщину, зобов'язаний повідомити про смерть спадкодавця лише тих кредиторів, про яких він знає, і не зобов'язаний розшукувати інших. У той же час, як вказують С. Трофимчук та Є. Музиченко, законодавством не встановлена відповідальність спадкоємця за невиконання цього обов'язку [5]. Однак якщо таке неповідомлення кредиторів має наслідком заподіяння шкоди майновим інтересам кредиторів, останні мають право вимагати відшкодування заподіяних їм збитків на підставі ст.22 ЦК України [1].

Стаття 1281 Цивільного кодексу України встановлює шестимісячний строк, протягом якого кредитор спадкодавця має право пред'явити свої вимоги до спадкоємців, які прийняли спадщину, незалежно від настання строку вимоги. Право кредитора пред'явити свої вимоги у встановлений законом строк, незалежно від настання строку вимоги пояснюється тим, що якщо кредитор буде чекати настання строку виконання зобов'язань, це може призвести до порушення його прав та неможливості повернення боргу взагалі (наприклад, через відмову спадкоємців від прийняття спадщини взагалі або через відчуження спадкового майна спадкоємцями, що прийняли спадщину).

Вказаний шестимісячний строк починається з дня, коли кредитору стало відомо або могло стати відомим про відкриття спадщини. Однак іноді кредитор, який пропустив вказаний строк для пред'явлення вимог, може заявити про те, що у нього не було можливості дізнатися про відкриття спадщини. Наприклад, спадкоємець надіслав кредитору повідомлення про прийняття спадщини з відміткою про вручення, а кредитор, хоч і прийняв повідомлення, не ознайомився з ним. У цьому разі відмітка про вручення буде належним доказом того, що кредитор міг дізнатися про відкриття спадщини, а строк вимоги кредитора буде відраховуватись від дня вручення йому зазначеного повідомлення [5]. У таких випадках буде вважатись, що кредитор пропустив строк для пред'явлення вимог спадкоємцям, що прийняли спадщину.

Якщо кредитор спадкодавця не знав і не міг знати про відкриття спадщини, то в нього, як встановлює ч. 3 ст. 1281 Цивільного кодексу, є можливість пред'явити свої претензії до спадкоємців, які прийняли спадщину, протягом одного року від настання строку вимоги. Якщо він не зробить це протягом вказаного строку, то право на пред'явлення вимог до спадкоємців в подальшому він втрачає. При цьому звертаючись до спадкоємців з претензіями кредитор зобов'язаний довести свої вимоги, зокрема, надавши документи, що їх підтверджують (наприклад, розписка спадкодавця, договір позики, кредитний договір).

Статті 1281 Цивільного кодексу щодо права кредитора пред'явити вимоги до спадкоємців померлого кореспондує стаття 1282 Цивільного кодексу, яка встановлює обов'язок спадкоємців, які прийняли спадщину, виконати ці вимоги кредитора спадкодавця. Це підтверджується також ст. 1218 Цивільного кодексу, яка встановлює, що якщо спадкоємці прийняли спадщину, то вони набувають не лише прав з управління, користування та розпорядження спадковим майном спадкодавця, але також і зобов'язання щодо цього майна. Таким чином, спільна дія вказаних норм спрямована на максимально повне забезпечення та захист інтересів кредитора спадкодавця.

Спадкоємці за законом та за заповітом, що прийняли спадщину, при зверненні до них кредитора спадкодавця зобов'язані задовольнити його вимоги, якщо вони ним обґрунтовані та доведені. Вказані вимоги

задовольняються спадкоємцями повністю, але тільки в розмірі вартості майна, одержаного в спадщину. При чому кожен із спадкоємців зобов'язаний задовольнити вимоги кредитора особисто, у розмірі, який відповідає його частці у спадщині.

Якщо кредиторів декілька, то їх вимоги задовольняються спадкоємцями в порядку черговості та у межах успадкованого майна. Тобто більше шансів на повернення боргу є у тих кредиторів, про яких спадкоємці знали і мали їх координати або у тих кредиторів, які звернулися до спадкоємців раніше, ніж інші. Таким чином, може скластися така ситуація, що вимоги одних кредиторів можуть бути задоволені повністю, інших – частково, а третім взагалі буде відмовлено у задоволенні їх вимог.

Таким чином, чинне законодавство захищає права кредиторів померлої особи, закріплюючи за ними переважне перед іншими особами право на пред'явлення вимог до спадкоємців померлого боржника. Однак у той же час, на жаль, норми чинного законодавства не містять вказівок на відповідальність спадкоємців за невиконання обов'язку щодо повідомлення кредиторів про смерть боржника-спадкодавця. Саме тому врегулювання вказаних проблем стає наразі нагальною потребою у регулюванні спадкових відносин.

Бібліографічні посилання:

1. Відповідальність спадкоємців за боргами спадкодавця. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kremjust.gov.ua/main/1881-vidpovidalnist-spadkoemciv-za-borgami-spadkodavcya.html>
2. Про затвердження порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України : наказ Міністерства юстиції України від 22 лютого 2012 р. № 296/5. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12/print1360164548359265>
3. Про практику застосування судами законодавства при вирішенні спорів, що виникають із кредитних правовідносин : постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ від 30 березня 2012 р. № 5, <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0005740-12>
4. Про судову практику розгляду цивільних справ про спадкування : лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ від 16 травня 2013 року № 24-753/0/4-13. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v-753740-13/page>
5. Трофимчук С., Музиченко Є. Особливості виконання активних кредитних зобов'язань у порядку спадкування / С. Трофимчук, Є. Музиченко // Правовий тиждень. – 2013. – № № 13-15. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.legalweekly.com.ua/index.php?id=16061&show=news&newsid=123051>
6. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. : за станом на 02 листопада 2016 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№ 40 – 44. – Ст. 356.